

Damir Kos*

OSNOVNE KARAKTERISTIKE ŠESTE NOVELE KAZNENOG ZAKONA

Autor teksta u članu prikazuje izmjene Kaznenog zakona izvršene posljednjom novelom iz 2006. godine utvrđujući njihove osnovne karakteristike kako u općem dijelu tako i u posebnom dijelu. Jasno se zaključuje da su te izmjene odgovor na htijenje pooštrenja kaznenopravne represije, i to u konkretnom izricanju sankcija od sudova. Veći dio članka posvećen je izmjenama u općem dijelu Kaznenog zakona, čime je zakonodavac ograničio sudbenu vlast u procesu individualizacije kazne svakom pojedinom počinitelju kaznenog djela, a što je dio sudbene vlasti već sada prepoznao kao ozbiljan problem u smislu postizanja svrhe kažnjavanja s obzirom na izvjesno povećanje broja zatvorskih kazni pa i za, uvjetno rečeno, blaža kaznena djela odnosno nužnost kratkih kazni. Autor tek naznačuje pitanje nezadiranja zakonodavca u ozbiljniju analizu opisa kaznenih djela gospodarskog kriminaliteta, što izvjesno predstavlja nužnost u nekoj budućoj izmjeni Kaznenog zakona.

Živo tijelo Kaznenog zakona kakvo je u primjeni od njegova stupanja na snagu 1. siječnja 1998., posljednjom novelom objavljenom u Narodnim novinama broj 71. od 28. lipnja 2006. doživjelo je svoju šestu izmjenu.¹ Svaka od tih izmjena imala je svoj poseban *ratio* i predstavljala je samostalnu cjelinu, dok posljednja izmjena od 28. lipnja 2006., koja je stupila na snagu 1. listopada 2006., predstavlja drugi dio reforme kaznenog zakonodavstva kako ga je predvidjela Vlada Republike Hrvatske i proveo Hrvatski sabor.

* Damir Kos, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

¹ Iako bi prema navodu u čl. 1. ZID KZ od 28. lipnja 2006., gdje se spominju brojevi Narodnih novina, proizlazilo da je riječ nakon objave osnovnog teksta Zakona o osmoj izmjeni, stvarno nije tako. Naime, naznačuju se brojevi Narodnih novina u kojima su sadržane dosadašnje izmjene u formi Zakona o izmjenama i dopunama, zatim Narodne novine koje sadržavaju Odluku Ustavnog suda kojom je mijenjan tekst Kaznenog zakona odnosno Narodne novine u kojima je Zakon ispravljen, i to u dva navrata, ali jednako tako i brojevi Narodnih novina (NN 111/03) u kojima je sadržan tekst Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona ("zakon kojeg nema") kao i broj Narodnih novina (NN 190/03) u kojima je sadržana Odluka Ustavnog suda o ukidanju te izmjene i dopune Kaznenog zakona.

Ta druga faza izmjena Kaznenog zakona sadržana u šestoj noveli sukladno programu Vlade RH zamišljena je kao odgovor na kompleksno pitanje općeg i linearnog pooštrenja represije, produljenja rokova zastare za najblaža kaznena djela, osmišljavanja odgovarajućeg načina prisilne naplate novčane kazne i dr., a sve kao odgovor na pitanje kako se i u kojoj mjeri dosadašnji zakonski represivni sustav primjenjivao u sudskoj praksi i kakvi su odnosi između zastrašujućeg, generalnopreventivnog učinka propisanih kazni i specijalnopreventivnih učinaka primijenjenih kaznenopravnih sankcija u našem sustavu kaznenog pravosuđa.

Konkretno, izmjene i dopune Kaznenog zakona sadržane u šestoj noveli provedene su kroz 132 članka koliko sadržava Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, od kojih se prvih četrnaest članaka odnosi na opći dio Kaznenog zakona, dok je preostali dio zakona posvećen izmjenama u posebnom dijelu Kaznenog zakona. U svojoj ukupnosti te izmjene ograničene su na: usuglašavanja Kaznenog zakona s preuzetim međunarodnim obvezama RH; drugačiju prosudbu o odnosu na kaznenopravnu represiju u vezi sa slobodom medija te mogućom povredom časti i ugleda; strožim inkriminiranjem nedopuštenih postupanja u vezi s opojnim drogama; djelomičnoj (minimalnoj) intervenciji kod kaznenih djela tzv. gospodarskog kriminala (inkriminacije i propisane kazne) i promjeni kaznenopravne represije za neka kaznena djela zbog njihove posebne aktualne pogibeljnosti (kaznena djela s elementima nasilja, protiv okoliša, zdravlja ljudi, sigurnosti platnog prometa i poslovanja i dr.). Te izmjene se ostvaruju kroz izmjene u općem dijelu Kaznenog zakona i zatim posebno u posebnom dijelu Kaznenog zakona.

Kad govorimo konkretno o izmjenama u općem dijelu Kaznenog zakona, vidimo da se one odnose na devet odvojenih segmenata, i to pitanja drugačijeg propisivanja:

1. zastare
2. izvršenja novčane kazne
3. kazne zatvora
4. ublažavanja kazne
5. uvjetne osuda
6. sigurnosne mjere
7. oduzimanja imovinske koristi
8. značenja izraza.

U posebnom dijelu izmjene su sadržane ili u promjeni kaznenih okvira za pojedina kaznena djela ili u izmjenama i dopunama opisa pojedinih kaznenih djela kako su bila propisana prije, a samo u jednom slučaju u uvođenju novog kaznenog djela.²

² Člankom 38. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona uvedeno je novo kazneno djelo označeno kao članak 151.a Kaznenog zakona i nazvano Prijetnja počinjenjem kaznenih djela protiv Republike Hrvatske.

Već tako sumaran prikaz učinjenih zakonskih izmjena upućuje na to da se zakonodavac ni u ovoj izmjeni Kaznenog zakona nije sistemski bavio pitanjem normativnih okvira gospodarskog kriminaliteta, ostavljajući i dalje pravne norme kakve su postojale i do sada i na koje su već isticane brojne kritičke primjedbe. U obrazloženju predloženih izmjena zakonopisac je za to dao i svoje razloge³, s kojima se naravno može polemizirati.

No pogledajmo u čemu je bit izvršenih izmjena kako bismo mogli utvrditi zajednički nazivnik i naznačiti koje su to osnovne karakteristike provedenih izmjena šestom novelom Kaznenog zakona.

1. IZMJENE U OPĆEM DIJELU KAZNENOG ZAKONA

1.1. Promjene kod instituta zastare

Promjena se odnosi na pooštavanje režima zastare, i to kroz dva segmenta. S jedne strane praktično je izbrisan posebni zastrani rok od dvije godine za najlakša kaznena djela pa je najkraći zastarni rok sada tri godine. U drugom dijelu izmjena se odnosi na zastaru kaznenog progona za kaznena djela počinjena na štetu djeteta i maloljetne osobe, za koja zakonodavac bez posebnih ograničenja sada propisuje da “zastara ne teče do njihove punoljetnosti”.

Svaka od tih promjena u praksi će otvoriti čitav niz problema u primjeni Zakona, za koje će probleme u traženju odgovora biti mjerodavna sudska praksa.

Samo kratko naznačit ću moguća pitanja o kojima praktičari već sada vrlo živo raspravljaju.

Kad je riječ o novim zastarnim rokovima, praktičarima se postavilo pitanje koji zakon primjenjivati s obzirom na notornu zakonsku normu da se nove norme materijalnog kaznenog zakona primjenjuju samo ako su blaže za počinitelja kaznenog djela od normi koje su bile na snazi u vrijeme kad je kazneno djelo počinjeno. Jesu li norme koje određuju rokove zastare kaznenog progona odnosno zastare izvršenja kazne isključivo materijalnopravne ili imaju i procesnopravni značaj? Mišljenja su podijeljena, a ovisno o tome kakvo je mišljenje u tom segmentu, slijede i mogući odgovori koja bi se norma imala primijeniti.

Trenutačno, u sudskoj praksi Vrhovnog suda Republike Hrvatske prihvaćeno je stajalište izraženo u odluci I KŽ-256/83 koje pitanje produljenja

³ “Ostale promjene” (u sferi gospodarskog kriminaliteta, nap.a.) “predlagatelj ne smatra potrebnim predložiti, posebno i zbog toga, što bi se njima, u određenim slučajevima za koje su još sudski postupci u tijeku, moglo postaviti pitanje primjene blažeg zakona i time dekriminacije određenih ponašanja, a eventualno stroži zakon na te se slučajeve ionako ne bi mogao primijeniti zbog načela zabrane retroaktivnosti kaznenopravne represije.”

zastanog roka tretira kao procesnu normu u materijalnom zakonodavstvu određujući da se ona ima i primjenjivati od trenutka njezina stupanja na snagu na sve postupke koji su u tijeku, tj. u kojima zastara nije nastupila do trenutka stupanja na snagu zakona s produljenim zastarnim rokom.

Osvrćući se u ne tako daleku povijest, moguće je naći i prije primjenu takvih zakonskih izmjena. Tako je izmjena zastarnih rokova propisanih člankom 80. Krivičnog zakonika (Službeni list 13/51) izvršena čl. 42. Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika (Službeni list 30/59), i to tako da su pojedini zastarni rokovi produljeni. Zakonodavac je tada taj problem riješio prijelaznim i završnim odredbama izrijeком propisujući u čl. 289. ZID Krivičnog zakonika: “Od dana stupanja na snagu ovog zakona rokovi zastare računaju se prema ovom zakonu”. Takvom normom zakonodavac je potpuno otklonio svaku nejasnoću.

S druge strane, mnogobrojne su odluke u kojima drugostupanjski sudovi, pazeći po službenoj dužnosti je li povrijeđen Kazneni zakon na štetu optuženika, utvrđuju nastupanje zastare i donose odbijajuće presude, čime jasno daju do znanja da je riječ o institutu koji se promatra kroz perspektivu “u korist i na štetu optuženika”, a ne kroz perspektivu “pravnog instituta kojim država samo sebi nameće neka ograničenja”.

Osim tih postoje i mnogi drugi argumenti za svako od naznačenih stajališta, a osobno sam zagovornik restriktivnog tumačenja normi o zastari kao isključivo materijalnopравnih bez mogućnosti retroaktivne primjene.

Posebno je pitanje intervencije u Zakon u dijelu odredaba o zastari za kaznena djela počinjena na štetu djece i maloljetnih osoba.

Osim prije naznačenog problema je li moguće tu izmjenu primijeniti i na kaznena djela počinjena prije 1. listopada 2006., kao poseban problem nameće se pitanje je li volja zakonodavca bila onakva kako proizlazi iz teksta norme Zakona, tj. za sva kaznena djela počinjena na štetu djece i maloljetnika (pa i pitanje npr. krađe, uvrede, tjelesne ozljede, prometnih delikata i sl.) ili samo za kaznena djela kojima je Zakonom o sudovima za mladež posvećena posebna pažnja u zaštiti djece i maloljetnika (čl. 117. ZSM-a), kako to proizlazi iz Obrazloženja Prijedloga zakona. Osobno mislim da je izmjena bila zamišljena samo za kaznena djela iz čl. 117. ZSM-a, no za takvo tumačenje pravne norme ponovo bi bilo potrebno ekstenzivno tumačenje Zakona od strane primjenjivača.

U ovom dijelu poseban je problem i istaknuta okolnost da “zastara ne teče do punoljetnosti djeteta ili maloljetne osobe”, ali istovremeno zakonodavac nije dirao normu kojom “zastara počinje teći od dana kada je kazneno djelo počinjeno”, odnosno da “nastupa u svakom slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko je prema zakonu određena zastara kaznenog progona”. Kako tzv. apsolutna zastara ne teče, već naprosto nastupa, moguće je da kod tih kaznenih djela takva apsolutna zastara kaznenog progona nastupi prije ne-

goli su dijete ili maloljetnik na štetu kojih je kazneno djelo počinjeno postali punoljetni.

Zaključno, moguće je uočiti da je volja zakonodavca bila pooštrenje odredbi u vezi sa zastarom kaznenog progona, i to kako kroz produljenje zastranog roka za najblaža kaznena djela tako i pomicanjem trenutka nastupa zastare za kaznena djela počinjena na štetu djece i maloljetnika, uz ogradu dvojbi koje su ovdje samo naznačene bez htijenja da se ponude konačni odgovori.

1.2. Promjene kod prisilne naplate novčane kazne

Posljednja izmjena Kaznenog zakona izbrisala je polaznu normu o isključenju prisilne naplate novčane kazne u članku koji se prije zvao: Zamjena novčane kazne, a sada se zove: Izvršenje novčane kazne.

Također, izbrisan je i dio koji je propisivao postupanje suda (nedopustivost izvršenja kazne zatvora) kad je osuđena osoba tijekom izvršavanja tzv. supletornog zatvora platila preostali dio novčane kazne ili novčanu kaznu u cijelosti.

Najznačajnija izmjena odnosi se na dva "režima" izvršenja novčane kazne koju osuđena osoba neće dobrovoljno platiti. Dok s jedne strane kod neplaćanja novčane kazne na koju je osuđenik osuđen zbog počinjenja kaznenog djela za koje je propisana samo⁴ novčana kazna⁵ zakonodavac uvodi prisilnu naplatu te kazne putem Porezne uprave, za ostala kaznena djela kad je izrečena novčana kazna, a bila je propisna uz novčanu kaznu i kazna zatvora, prisilne naplate takve kazne nema, već se ona zamjenjuje kaznom zatvora. Iz obrazloženja Prijedloga zakona jasnim je naznačeno da je opisana izmjena rezultat htijenja zakonodavca isključiti mogućnost primjene kazne zatvora, pa i supletornog zatvora, za počinitelje kaznenih djela protiv časti i ugleda, želeći time prvenstveno zaštititi predstavnike medija.

Međutim, to htijenje otvorilo je čitav niz drugih problema. Naime, zakonodavac je za takav slučaj kad prisilna naplata novčane kazne putem Porezne uprave ne uspije predvidio da će novčana kazna biti izvršena njezinom zamjenom parapenalnom sankcijom - radom za opće dobro na slobodi. Međutim, kad je zakonodavac u Zakon ugradio postojanje takve parapenalne sankcije, predvidio ju je samo kao alternativnu sankciju kazni zatvora, a kao daljnje ograničenje postavio je uvjet suglasnosti osuđene osobe s takvom zamjenom.

⁴ Iako zakonodavac ne daje jasno normativnu odrednicu da bi se radilo o kaznenim djelima za koja je propisana **samo novčana kazna**, to se može zaključiti tumačenjem cjelokupne nove norme članka 52. Kaznenog zakona.

⁵ Postoji samo kod kaznenih djela protiv časti i ugleda - uvrede, klevete, iznošenja osobnih i obiteljskih prilika te predbacivanja kaznenog djela.

Time je otklonjen mogući prigovor uvođenja prisilnog rada u sustav kaznenih sankcija.

Kod odredbi o radu za opće dobro na slobodi kao zamjeni za neplaćenu novčanu kaznu zakonodavac ne traži suglasnost osuđene osobe s tom zamjenom. Time zakonodavac otvara realno pitanje neće li u opisanoj situaciji nakon što sud donese odluku o zamjeni novčane kazne koja se ne može naplatiti prisilnim putem parapenalnom sankcijom radom za opće dobro na slobodi biti otvoren prostor za prigovore o prisilnom radu, što je suprotno međunarodnim dokumentima o temeljnim ljudskim pravima i slobodama.

Daljnji problem nalazim u nedorečenosti zakonodavca kako postupiti kad osoba osuđena na novčanu kaznu za kazneno djelo protiv časti i ugleda tu kaznu ne plati dobrovoljno te se ta kazna ne uspije naplatiti ni prisilno i sud zatim takvu kaznu zamijeni radom za opće dobro na slobodi – a osuđena osoba i nadalje ne želi izvršavati takvu parapenalnu sankciju. Može li tada rad za opće dobro na slobodi koji osuđena osoba ne želi prihvatiti biti zamijenjen kaznom zatvora, kako je to predviđeno čl. 54. Kaznenog zakona, ili će izrečena sudska sankcija ostati “deklaratorni ukras” bez mogućnosti realne provedbe? Ako je intencija zakonodavca bila isključiti mogućnost sudovima da upute na izdržavanje kazne zatvora osobu koja bi bila proglašena krivom za jedno od naznačenih četiriju kaznenih djela protiv časti i ugleda, tada naravno ni ta zamjena ne bi bila dopuštena. No, o tome sudska praksa tek treba zauzeti pravna shvaćanja u tumačenju pravne norme, čega do danas nema.

1.3. Promjene okvira za izricanje kazne zatvora i dugotrajnog zatvora

Odredbe Kaznenog zakona, kad u općem dijelu određuju okvire za kaznu zatvora, propisuju da ta kazna može biti od trideset dana do petnaest godina. Tek za najteže i najpogibelnije oblike teških kaznenih djela zakonodavac je predvidio mogućnost kazne dugotrajnog zatvora, koju propisuje u rasponu od dvadeset do četrdeset godina.

Kao što se to vidi iz dosadašnje norme čl. 53. Kaznenog zakona, vremenski raspon od petnaest do dvadeset godina bio je nepokriven i nitko nije mogao biti osuđen na kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina i jedan mjesec do devetnaest godina i jedanaest mjeseci.

Međutim, izmjenama u šestoj noveli Kaznenog zakona i ta je praznina pokrivena propisivanjem mogućnosti osude i kaznom zatvora između petnaest i dvadeset godina, ali samo za kaznu koja se izriče primjenom odredaba u stjecađu za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora od deset godina ili više.

Međutim, zakonodavac u ovom dijelu ne daje odrednice za razgraničenje hoće li takva kazna zatvora od dvadeset godina biti tretirana kao početna kaz-

na za kaznu dugotrajnog zatvora⁶ ili će ona, iako je u vremenskoj odrednici izjednačena s početnom kaznom dugotrajnog zatvora, biti tretirana ipak kao kazna zatvora. To pitanje ostaje otvoreno to više ima li se u vidu da je dosadašnja sudska praksa da kazne zatvora u trajanju od dvadeset godina, izricane za kaznena djela počinjena u vrijeme kad kazne dugotrajnog zatvora nije bilo, sudovi tretiraju kao početak roka kazne dugotrajnog zatvora, što ima osobito značenje kod prava na žalbu protiv drugostupanjske presude.

Osobno sam zagovornik da bi takva kazna od dvadeset godina zatvora na koju bi osuđenik bio osuđen primjenom odredaba o stjecaju ipak trebala biti tretirana kao "klasična" kazna zatvora. Naime, očito se ne radi o najtežim i najpogibelnijim oblicima teških kaznenih djela, već ipak o onim oblicima objektivno teških kaznenih djela za koja je propisana kazna zatvora od deset ili više godina, ali koja su tek uz primjenu odredaba o stjecaju mogla dosegnuti kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina. Prema tome smatram da osuđenik na takvu kaznu nema pravo na žalbu u trećem stupnju, ali jednako tako da njegovo pravo s obzirom na rokove za traženje uvjetnog otpusta ili pomilovanja mora biti promatrano kroz okvire kakvi su predviđeni za kaznu zatvora, a ne dugotrajnog zatvora.

Posebno pooštrenje u mogućnosti osuda na kaznu dugotrajnog zatvora izvršeno je čl. 5. ZID Kaznenog zakona kojom je promijenjena dosadašnja norma čl. 53. st. 4. Kaznenog zakona. Na osnovi vrlo negativnih reakcija kako opće tako i stručne javnosti na mlade počinitelje najtežih kaznenih djela i nemogućnost osude mlađih punoljetnika na kaznu dugotrajnog zatvora, zakonodavac je pristupio i toj izmjeni Kaznenog zakona. Ona se sastoji u drugačijem normiranju ograničenja osuda na kaznu dugotrajnog zatvora, i to samo za maloljetne počinitelje kaznenih djela, dok je to ograničenje izostalo za mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela.

Naravno, i u ovom segmentu izvršene izmjene kaznenog zakonodavstva realno su pooštrenje kaznenopravne represije zbog čega i sam Zakon možemo promatrati kao stroži u odnosu prema važećem do 1. studenoga 2006. Stoga primjena tih normi dolazi u obzir samo za kaznena djela počinjena nakon stupanja na snagu ZID Kaznenog zakona.

1.4. Promjene odredba o ublažavanju kazne

Promjene kaznenog zakonodavstva u dijelu koji propisuje okvire za mogućnost primjene instituta ublažavanja Zakonom propisane kazne za pojedino kazneno djelo realno, uz pojedine promjene u posebnom dijelu kazne-

⁶ Pitanje prava na žalbu u trećem stupnju, rokova za podnošenje molbi za pomilovanje odnosno uvjetni otpust.

nopravnih okvira kazne za pojedina kaznena djela, najznačajnija su izmjena u smislu pooštrenja kaznenopravne represije. Same promjene rezultat su prethodnog istraživanja koje je provelo Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu zajedno s Akademijom pravnih znanosti, rezultati kojeg su bili predmet posebne analize na našem XVII. redovitom savjetovanju 2004. godine.

Upravo to istraživanje upozorilo je na izrazitu “dvojnost kolosijeka” propisanih kazni za pojedina kaznena djela i kazni koje se realno izriču počiniteljima, neovisno o svim do sada izvršenim promjenama kaznenopravnih okvira propisanih kazni za pojedina kaznena djela. U toj dvojnosti u pravilu se prepoznavala “stroga ruka zakonodavca” nasuprot tzv. “blagoj ruci suca” koji je u stvarnom radu uvijek nastojao implementirati načelo potrebe ograničavanja kaznenopravne represije na konkretnog počinitelja. Međutim, u tom samoograničavajućem postupanju sudac je, kako se to vidjelo iz rezultata istraživanja, u pravilu posezao za institutom tzv. sudskog ublažavanja kazne, pa čak i u situacijama kad su postojali uvjeti za primjenu tzv. zakonskog ublažavanja kazne te su se konkretne kazne ublažavale da bi “ušle u kolosijek po sudovima uobičajenih kazni” dominantno primjenom instituta sudskog ublažavanja kazni. Odgovor na tako prepoznatu pojavu jest promjena u odredbama o ublažavanju kazni, s daljnjom posljedicom i na mogućnost primjene uvjetne osude, o čemu će biti govora u samom radu kasnije.

Prvi značajan iskorak koji je zakonodavac napravio u ovom dijelu jest različitost određivanja zakonskog i sudskog ublažavanja kazne. Dok je sudsko ublažavanje kazne u svojoj definiciji ostalo nepromijenjeno⁷, pojam zakonskog ublažavanja kazne proširen je uvođenjem novog stavka.⁸

Koji su to slučajevi kad zakonodavac sam predviđa mogućnost kažnjavanja ispod zakonom propisanog minimuma za pojedino kazneno djelo? Ponajprije to su predviđeni slučajevi obveznog odnosno fakultativnog oslobođenja od kazni.⁹ U svim tim situacijama propisane granice ublažavanja kazne ne moraju se primjenjivati. Poseban slučaj za primjenu instituta zakonskog ublažavanja kazne su svi slučajevi kad Zakon izrijekom predviđa mogućnost blažeg kažnjavanja.¹⁰ U primjeni tog instituta sud je dužan voditi se ograničenjima u ublažavanju kazne kako ih je odredio zakonodavac.

⁷ “...kad sud utvrdi da se s obzirom na postojanje naročito izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane.”

⁸ “Blažu kaznu od propisane za određeno kazneno djelo sud može izreći i kada takvu mjeru kazne u granicama zakonskog ublažavanja predloži državni odvjetnik i s njom se okrivljenik suglasi.”

⁹ - Zakonom propisana mogućnost oslobođenja od kazne u općem dijelu KZ-a: čl. 29. st. 3.; čl. 33. st. 3.; čl. 34. st. 1.; čl. 36. st. 4.; čl. 37. st. 3.; čl. 59.

- Zakonom propisana mogućnost oslobođenja od kazne u posebnom dijelu KZ-a: čl. 125. st. 4.; čl. 152. st. 3.; čl. 173. st. 8.; čl. 187. st. 3.; čl. 199. st. 3.; čl. 210. st. 3.; čl. 216. st. 4.; čl. 279. st. 7.; čl. 303. st. 4.; čl. 306. st. 3.; čl. 317. st. 4.; čl. 318. st. 4.; čl. 358.; čl. 364. st. 5.

¹⁰ - Zakonom propisana mogućnost blažeg kažnjavanja u općem dijelu KZ-a: čl. 25. st. 3.; čl. 29. st. 3.; čl. 33. st. 2.; čl. 38. st. 1.; čl. 42; čl. 46. st. 2.; čl. 57. st. 3.

Posebna novina koja istodobno predstavlja praktično ograničenje u odnosu prema dosadašnjem stanju jest drugačije vrednovanje smanjene ubrojivosti optuženika kao zakonske osnove za ublažavanje kazne. Dok je dosadašnja norma predviđala svako smanjenje ubrojivosti kao zakonsku osnovu za moguće ublažavanje kazne, prepuštajući sudovima ocjenu hoće li primijeniti tu normu i kad je riječ već i o vrlo blagim oblicima smanjenja ubrojivosti, zakonodavac posljednjom izmjenom znatno pooštrava te uvjete. Tako sada zakonska osnova za mogućnost blažeg kažnjavanja (zakonsko ublažavanje) u čl. 42. Kaznenog zakona ostaje samo smanjenje ubrojivosti za koje sud utvrdi da je smanjenje ubrojivosti u znatnoj mjeri. To ograničenje u praksi može otvoriti realan problem vještaka psihijataru koji će svojim stručnim znanjem (nalaz i mišljenje) imati odlučujući utjecaj na određivanje mogućeg opsega ublažavanja kazne, ali će istovremeno značiti obvezu sudu da s većom kritičnošću ocjenjuje prihvaća li nalaz i mišljenje vještaka i pitanje stupnja ubrojivosti optuženika ili će ga u tome dijelu, kako ne raspolaže s dovoljno stručnog znanja, provjeravati tražeći mišljenje i drugog vještaka.

Kako je već istaknuto, zakonodavac je uočivši rezultate prije spomenutog istraživanja, a očito htijući ograničiti sudove u širini raspona kazni, i to prvenstveno podizanjem minimuma kazni koje se realno izriču, te okvire za ublažavanje kazne prilagodio različitosti zakonskog i sudskog ublažavanja kazne. Ta različitost, kako je sada opisana u čl. 57. st. 4. Kaznenog zakona, mogu se svesti na zajednički nazivnik, s time što je evidentno da je donja moguća granica kazne niža ako je riječ o zakonskom ublažavanju kazne nego li kad je u primjeni samo sudsko ublažavanje kazne.

Usporedimo li tablicu mogućeg ublažavanja kazni kako je ona bila propisana do 1. studenog 2006. s tablicom kako ju je zakonodavac sada propisao u čl. 57. st. 4. t. a) do e) Kaznenog zakona, uočljivo je da je podignuta donja granica sudskog ublažavanja kazne za teška i najteža kaznena djela te posebno potpuno isključenje osude na novčanu kaznu kao glavnu kaznu primjenom odredaba o ublažavanju kazne za kaznena djela za koja je posebnim dijelom predviđena samo kazna zatvora.

Kako praktično izgleda tablica čl. 57. st. 4. t. a) do e) Kaznenog zakona u vezi s razgraničenjem zakonskog i sudskog ublažavanja:

- Zakonom propisana mogućnost blažeg kažnjavanja u posebnom dijelu KZ-a: čl. 299. st. 4.; čl. 358.; čl. 364. st. 5.; čl. 367. st. 6.

PROPISANA KAZNA	GRANICE UBLAŽAVANJA	
	zakonsko	sudsko
- propisan maksimum do 3 godine ili - propisan maksimum do 5 godina, a minimum manje od 1 godine	do najmanje zakonske mjere zatvora ¹¹	
propisan maksimum do 5 ili više godina, a minimum 1 godina	do najmanje 6 mjeseci zatvora	
propisan poseban minimum 3 godine	do najmanje 1 godine	do najmanje 2 godine
propisan poseban minimum 5 godina	do najmanje 2 godine	do najmanje 3 godine
propisan poseban minimum 10 godina	do najmanje 3 godine	do najmanje 5 godine

1.5. Promjene u mogućnosti primjene uvjetne osude

Uvjetna osuda najčešća je sankcija koju izriču naši sudovi prema počiniteljima kaznenih djela, što se jasno vidi i prema podacima Državnog zavoda za statistiku:¹²

	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
ukupno osuđenih	13.328	12.390	12.243	16.206	16.466	16.508	19.040	22.939	23.851	21.731
zatvor, bezuvjetno	1.692	1.503	1.648	2.082	2.133	2.032	2.236	2.529	2.733	3.106
	12,7	12,1	13,4	12,8	13,0	12,3	11,7	11,0	11,4	14,3
NK, bezuvjetno	2.138	1.937	1.282	2.100	2.718	2.885	3.738	3.863	3.491	3.040
	16,0	15,7	10,5	13,0	16,5	17,5	19,6	16,8	14,6	14,0
zatvor, uvjetno	9.126	8.553	8.958	11.315	10.778	10.640	11.863	15.256	16.386	14.732
	69,8	70,1	74,2	70,8	66,8	65,5	63,5	67,5	69,4	68,2
NK, uvjetno	172	137	122	160	221	180	225	225	158	99
	1,3	1,1	1,0	1,0	1,3	1,1	1,2	1,0	0,7	0,4

Posljednje zakonske izmjene dovode do ograničavanja mogućnosti primjene uvjetne osude u odnosu prema dosadašnjoj situaciji. Naime, dok je uvjetnu osudu bilo moguće primijeniti po dosadašnjim zakonskim okvirima i prema počiniteljima kaznenih djela za koja je zakonodavac propisao kaznu zatvora do deset godina te pod daljnjim uvjetom da je u procesu individualizacije primijenjen institut ublažavanja kazne kojim je izrečena konkretna kazna do dvije godine zatvora, posljednja izmjena pooštrava taj režim.

¹¹ Isključena je mogućnost novčane kazne.

¹² Statističko izvješće 1309 iz 2006. godine

Pooštrenje se odnosi upravo na one počinitelje kaznenih djela za koja je zakonodavac propisao kaznu zatvora veću od pet godina, ali ne i veću od deset godina. I za takve počinitelje ostavljena je mogućnost primjene uvjetne osude s obzirom na kaznu koja bi im bila izrečena. Ta kazna ponovo ne smije biti dulja od dvije godine zatvora, ali zakonodavac sada traži da je sud do takve kazne došao primjenom odredaba o ublažavanju kazne, no to ublažavanje može biti isključivo primjenom odredaba o zakonskom ublažavanju.

Što to praktično znači?

To znači da se pojavljuje određeni katalog kaznenih djela za koja je do sada bilo moguće izreći i uvjetnu osudu, a prema posljednjim izmjenama sud to više neće moći učiniti ako ne postoje uvjeti za sudsko ublažavanje kazne. Prema tome, osobito izražene olakotne okolnosti na strani takvih počinitelja tih kaznenih djela više ne omogućuju sudu izricanje uvjetne osude.¹³

1.6. Promjene kod sigurnosnih mjera

Promjena u kaznenom zakonodavstvu kod sigurnosnih mjera odnosi se po-najprije na duljinu njihove primjene.

Obvezno psihijatrijsko liječenje u svome maksimalnom trajanju produlje-no je sa tri na pet godina, dok je sigurnosna mjera zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti u svome maksimalnom trajanju produljena sa pet na deset godina.

Iako i te promjene maksimalnih vremenskih dosega za izricanje sigurnosnih mjera obveznog psihijatrijskog liječenja i zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti znače gotovo udvostručenje tih rokova, najdrastičnija promjena odnosi se na produljenje roka za primjenu sigurnosne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom. Osim općeg produljenja maksimalnog roka sa pet na deset godina u stavku 3. čl. 78. Kaznenog zakona, novela Kaznenog zakona uvodi i novu normu za tu sigurnosnu mjeru, ograničavajući njezinu primjenu na počinitelja kaznenog djela protiv sigurnosti prometa koji je kaznenim djelom prouzročio smrt jedne ili više osoba. Pod zakonom propisanim uvjetima¹⁴ takvom počinitelju kaznenog djela sud sada može izreći sigurnosnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom zauvijek.

¹³ Isključena mogućnost primjene uvjetne osude bez zakonskog ublažavanja kazne: čl. 92.; čl. 97. st. 4.; čl. 124. st. 3.; čl. 140.; čl. 146. st. 1.; čl. 147.; čl. 149.; čl. 188. st. 1.; čl. 189. st. 2. i 3.; čl. 234. st. 2.; čl. 249. st. 2.; čl. 272. st. 3.; čl. 286. st. 2.; čl. 371. st. 3.

¹⁴ "...ako, s obzirom na njegovu raniju osuđivanost za kaznena djela protiv sigurnosti prometa postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ponovno počiniti takvo kazneno djelo, ..."

1.7. Promjene u mogućnosti oduzimanja imovinske koristi

Imovinska korist davno je prepoznata kao jedan od osnovnih pokretača kriminalne aktivnosti svih kaznenih djela s elementima imovinske koristi, a osobito kod kaznenih djela povezanih s organiziranim kriminalitetom. Iako je i prije postojala kogentna norma da nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, voljom zakonodavca to oduzimanje moglo je biti rezultat samo konkretno dokazane kriminalne aktivnosti koja čini obilježje određenog kaznenog djela. Sam teret dokaza, kao i u ostalim segmentima potrebe dokazivanja bio je na strani državnog odvjetnika.

Što nam donosi izmjena Kaznenog zakona?

Oduzimanje imovinske koristi od pojedinca počinitelja kaznenog djela nije promijenjeno. Međutim, ako je riječ o sumnji na pribavljenu imovinsku korist od "grupe ljudi ili zločinačke organizacije", nakon posljednje izmjene pravila za njezino utvrđivanje i oduzimanje postaju drugačija.

Ta novina u prvom se redu odnosi na niže standarde koji moraju biti ostvareni da bi se određena imovina smatrala imovinskom korišću. Zakonodavac za utvrđenje da je riječ o imovinskoj koristi, ako je ona povezana s kaznenim djelom počinjenim u grupi ili od zločinačke organizacije zadovoljava se a) vremenskom povezanošću s počinjenim kaznenim djelom, b) osnovanom sumnjom ("osnovano se može smatrati") da korist potječe od tog kaznenog djela i napokon c) da se zakonito podrijetlo te imovine ne može utvrditi.

Dakle zakonodavac više ne traži dokazanost (potpunu izvjesnost) da imovina potječe od određenog kaznenog djela, već se zadovoljava samo vremenskom povezanošću i osnovanom sumnjom da je ta korist rezultat kriminalnog djela i, što je najznačajnije, nemogućnošću utvrđenja da imovina ima zakonitu osnovu stjecanja. Upravo u tome dijelu, kako je za prvu premisu dostatna osnovana sumnja, za otklanjanje te druge pretpostavke pri utvrđivanju je li riječ o imovinskoj koristi koju će država oduzeti, upravo osobe od kojih bi se ta imovina imala oduzeti morat će dokazivati zakonitost njezina stjecanja i time pokušati otkloniti osnovanu sumnju da ona potječe od kriminalne aktivnosti grupe ili zločinačke organizacije.

Prema osobnom mišljenju, ta promjena u novim normama kaznenog zakonodavstva najznačajnija je doktrinarna promjena relativizirajući pitanje tereta dokaza, osim kod kaznenog djela klevete i kod svih kaznenih djela počinjenih od grupe ili zločinačke organizacije kad se pojavljuje pitanje oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.

1.8. Promjene u značenju izraza

U članku 89. Kaznenog zakona zakonodavac je radi određenog i jedinstvenog načina tumačenja pojmova koji se koriste u Kaznenom zakonu dao

definicije određenih pojmova. Posljednja novela intervenira u taj članak samo dvjema izmjenama, što je naizgled malo, ali u praksi će zahtijevati značajnije tumačenje primjenjivača zakona.

Definirani je pojam članova obitelji, koji je dio ugrađen u tekst Zakona Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona objavljenim u Narodnim novinama 129/00 od 22. prosinca 2000. Ta izmjena obrazlagala se upravo potrebom jasnijeg definiranja tko su članovi obitelji, koji se pojam izrijeком spominje u pet članaka Kaznenog zakona.¹⁵

Druga izmjena, iako ima svoj odraz u posebnom dijelu Kaznenog zakona, i do sada je bila u praktičnoj upotrebi i bez posebnog definiranja pojma u samom tekstu Kaznenog zakona. Riječ je naime o definiranju pojma “zločina iz mržnje”, što je uvedeno kao kvalifikatorno obilježje samo u kazneno djelo teškog ubojstva (čl. 91. t. 6. Kaznenog zakona).

I dosadašnja sudska praksa uvažavala je i posebno tretirala kao otegotnu okolnost motiv mržnje za počinjenje kaznenog djela. Ovako određenim definiranjem pojma sudovima je nametnuta dodatna obaveza utvrđivanja i dokazivanja da se mržnja koja je bila motiv za počinjenje kaznenog djela (većina kaznenih djela počinjenih s namjerom i usmjerenih prema nekoj određenoj osobi motivirana je mržnjom) posebno utvrđuje u okvirima Zakonom utvrđene definicije “zločina iz mržnje”.

2. IZMJENE U POSEBNOM DIJELU KAZNENOG ZAKONA

Izmjene koje je zakonodavac izvršio posljednjom izmjenom u posebnom dijelu Kaznenog zakona možemo razvrstati u pet osnovnih kategorija. To su:

1. izmjene i dopune opisa pojedinih kaznenih djela
2. povišenje minimalne kazne za određena kaznena djela
3. povišenje maksimalne kazne za određena kaznena djela
4. povišenje minimuma i maksimuma kazne za određena kaznena djela
5. ublažavanje propisane kazne.

Kako svaka od tih promjena može biti predmet samostalne analize, u ovom članku ograničit ću se samo na tablični prikaz izmjena s naznakom karakteristika izvršene izmjene.

¹⁵ Čl. 170.; čl. 208.; čl. 215a.; čl. 241. i čl. 338. Kaznenog zakona.

2.1. Izmjene i dopune opisa pojedinih kaznenih djela

Redni broj	Naznaka članka	Karakter izmjene
1.	čl. 91. t. 7. i 8. KZ-a	uvodi dva nova oblika kvalifikatornog obilježja
2.	čl. 102. KZ-a	drugačije određuje ovlaštenog tužitelja – državnog odvjetnika za kazneno djelo tjelesne ozljede na štetu djeteta
3.	čl. 105. st. 2. i 3. KZ-a	stavak 2. izmijenjen, a stavak 3. novota
4.	čl. 129. st. 4. KZ-a	drugačije određuje ovlaštenog tužitelja i potrebu prijedloga za progon
5.	čl. 151.a KZ-a	potpuno novo kazneno djelo
6.	čl. 175. st 4. KZ-a	novi oblik počinjenja kaznenog djela
7.	čl. 201. st. 3. i 4. KZ-a	novi oblik počinjenja kaznenog djela
8.	čl. 222. st. 3. KZ-a	izmijenjeno objektivno obilježje kaznenog djela
9.	čl. 241. st. 1.-4. KZ-a	izmijenjen u cijelosti dosadašnjim tekst Zakona
10.	čl. 242. st. 4. i 7. KZ-a	drugačiji tekst u st. 3., dok je u st. 7. unesen dodatak i za doktora stomatologije
11.	čl. 259. st. 1. KZ-a	dodatak obilježja kaznenog djela
12.	čl. 281. st. 1. KZ-a	novi stavak utvrđuje strožu odgovornost odgovorne osobe
13.	čl. 286. st. 1. i 2. KZ-a	u stavku 1. pojam “drugi” određen kao “druga pravna ili fizička osoba”, a st. 2. novi kvalifikatorni element
14.	čl. 291. st. 1. i 2. KZ-a	st. 1. daje drugačiji opis kaznenog djela, a u st. 2. neodređeni pojam “šteta velikih razmjera” zamijenjen je pojmom “znatna imovinska šteta”
15.	čl. 298. KZ-a	drugačija normativna regulativa za cjelokupno kazneno djelo
16.	čl. 305.a KZ-a	ново kazneno djelo
17.	čl. 318. st. 1. KZ-a	drugačiji opis
18.	čl. 337. st. 1. KZ-a	pojam “drugi” određen kao “druga pravna ili fizička osoba”

Usporedbom prijašnjih tekstova izmijenjenih pravnih normi s novima uočljivo je da su te izmjene u tekstu Zakona rezultat normativnih usklađenja s pojedinim međunarodnim obvezama koje je preuzela Republika Hrvatska odnosno da su rezultat volje zakonodavca da bolje opiše ponašanja koja želi sankcionirati. Također, kod pojedinih kaznenih djela riječ je o uvođenju novih kvalifikatornih elemenata ili čak potpuno novih kaznenih djela.

2.2. Povišenje minimalne kazne za određena kaznena djela

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
1.	91.	Teško ubojstvo	najmanje 8 godina ili dugotrajni zatvor	najmanje 10 godina ili dugotrajni zatvor
2.	92.	Ubojstvo na mah	od 1 do 10 godina	od 3 do 10 godina
3.	96.	Sudjelovanje u samoubojstvu, stavak 4.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
4.	99.	Teška tjelesna ozljeda, stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 8 godina	od 6 mj. do 3 godine od 1 do 8 godina
5.	100.	Tjelesna ozljeda na mah, stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
6.	101.	Tjelesna ozljeda iz nehaja, stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
7.	104.	Nepružanje pomoći, stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
8.	105.	Napuštanje nemoćne osobe, stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
9.	125.	Otmica, stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 1 do 10 godina	od 1 do 5 godina od 3 do 10 godina
10.	128.	Prisila, stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
11.	129.	Prijetnja, stavak 1. stavak 3.	- NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci - od 3 mj. do 3 godine	- NK ili kazna zatvora do šest mjeseci - od 6 mj. do 3. godine
12.	130.	Povreda tajnosti pisama i drugih pošiljaka, stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
13.	132.	Neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne, stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
14.	133.	Nedozvoljena uporaba osobnih podataka, stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
15.	134.	Povreda mira pokojnika, stavak 1.	NK do sto dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
16.	139.	Otmica najviših državnih dužnosnika	najmanje 3 godine	najmanje 5 godina
17.	141.	Protudržavni terorizam	najmanje 3 godine	najmanje 5 godina
18.	143.	Diverzija	najmanje 3 godine	najmanje 5 godina
19.	145.	Objavljivanje sadržaja državne ili vojne tajne, stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine do 5 godina	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina
20.	155.	Kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH, stavak 2.	najmanje 5 godina	najmanje 10 godina
21.	169.	Međunarodni terorizam, stavak 1. stavak 4.	najmanje 3 godine najmanje 5 godina	najmanje 5 godina najmanje 10 godina
22.	173.	Zlouporaba opojnih droga, stavak 3. stavak 4. stavak 5.	najmanje 3 godine ili dugotrajni zatvor od 3 mj. do 5 godina od 3 mj. do 5 godina	najmanje 5 godina od 1 do 5 godina od 1 do 5 godina
23.	174.	Rasna i druga diskriminacija, stavak 4.	NK ili od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 godine
24.	179.	Otmica zrakoplova ili broda, stavak 1.	najmanje 1 godina	najmanje 3 godine
25.	180.	Morsko i zračno razbojništvo, stavak 1.	najmanje 1 godina	najmanje 3 godine
26.	188.	Silovanje, stavak 1.	od 1 do 10 godina	od 3 do 10 godina
27.	189.	Spolni odnošaj s nemoćnom osobom, stavak 1. stavak 2. stavak 3.	od 1 do 8 godina od 1 do 10 godina od 1 do 10 godina	od 3 do 8 godina od 3 do 10 godina od 3 do 10 godina

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
28.	190.	Prisila na spolni odnošaj	od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina
29.	191.	Spolni odnošaj zlouporabom položaja, stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 3 godine od 1 do 5 godina
30.	192.	Spolni odnošaj s djetetom, stavak 5.	najmanje 5 godina ili dugotrajni zatvor	najmanje 8 godina ili dugotrajni zatvor
31.	194.	Zadovoljenje pohote pred djetetom	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
32.	195.	Podvođenje, stavak 2. stavak 3.	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 3 godine od 1 do 5 godina
33.	197.a	Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži, stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
34.	208.	Kršenje obiteljskih obveza, stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
35.	209.	Povreda dužnosti uzdržavanja, stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
36.	212.	Napuštanje djeteta	od 6 mj. do 3 godine	od 1 do 3 godine
37.	213.	Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, stavak 1. stavak 2. stavak 3.	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 3 godine od 6 mj. do 3 godine od 1 do 5 godina
38.	215.	Sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta ili maloljetne osobe, stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
39.	215.a	Nasilničko ponašanje u obitelji	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 5 godina
40.	216.	Krađa, stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	od 3 mj. do 3 godine NK ili kazna zatvora do šest mjeseci

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
41.	220.	Utaja stavak 2. stavak 5.	NK do sto dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do tri mjeseca NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do tri mjeseca NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
42.	221.	Oduzimanje tuđe pokretne stvari stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
43.	222.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
44.	224.	Prijevара, stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine
45.	226.	Zloupорaba чека i kreditne kartice, stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
46.	230.	Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača, stavak 4.	NK do sto dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
47.	234.	Iznuda, stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 1 do 10 godina	od 1 do 5 godina od 3 do 10 godina
48.	235.	Ucjena, stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 1 do 10 godina	od 1 do 5 godina od 3 do 10 godina
49.	238.	Prenošenje zarazne bolesti, stavak 3.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
50.	242.	Nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela, stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
51.	244.	Nadriliječništvo, stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
52.	245.	Pripravljanje i proizvodnja štetnih sredstava za liječenje, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
53.	246.	Nesavjesno postupanje pri pripremanju i izdavanju lijekova, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
54.	247.	Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
55.	248.	Nesavjesni pregled mesa za prehranu, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
56.	249.	Teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi, stavak 3.	od 6 mj. do 5 godina	od 1 do 5 godina
57.	250.	Onečišćenje okoliša, stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 godina od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina od 6 mj. do 5 godina
58.	254.	Ugrožavanje okoliša napravama, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
59.	255.	Prenošenje zaraznih bolesti životinja i bilja, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
60.	257.	Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
61.	258.	Protuzakoniti lov, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
62.	259.	Protuzakoniti ribolov, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
63.	260.	Mučenje životinje, stavak 1. stavak 3.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci NK do sto dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do tri mjeseca	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci NK ili kazna zatvora do tri mjeseca
64.	270.	Nesudjelovanje u otklanjanju opće opasnosti	NK do sto dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do tri mjeseca	NK ili kazna zatvora do tri mjeseca

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
65.	272.	Izazivanje prometne nesreće, stavak 3.	od 1 do 10 godina	od 3 do 10 godina
66.	291.	Nesavjesno gospodarsko poslovanje, stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine od 6 mj. do 5 godina	od 3 mj. do 3 godine od 1 do 5 godina
67.	294.b	Davanje mita u gospodarskom poslovanju, stavak 1.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
68.	301.	Pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela, stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine
69.	308.	Izigravanje zabrana iz sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude, stavak 1.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
70.	309.	Prisila prema pravosudnom dužnosniku, stavak 2.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci
71.	311.	Krivotvorenje isprave, stavak 2.	od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina
72.	312.	Krivotvorenje službene isprave, stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 godina od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina od 6 mj. do 5 godina
73.	315.	Ovjeravanje neistinitog sadržaja, stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 godina od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina od 6 mj. do 5 godina
74.	317.	Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti, stavak 1. st. 3. u vezi sa st. 1.	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine od 6 mj. do 3 godine
75.	318.	Napad na službenu osobu, stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine od 6 mj. do 3 godine
76.	321.	Pozivanje na otpor, stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
77.	322.	Širenje lažnih i uznemirujućih glasina, stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
78.	324.	Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenog spisa, stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
79.	327.	Uništavanje ili prikrivanje arhivske građe, stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
80.	335.	Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari, stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
81.	336.	Sudjelovanje u grupi koja počinu kazneno djelo, stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine od 1 do 8 godina	od 6 mj. do 5 godina od 1 do 10 godina
82.	337.	Zlouporaba položaja i ovlasti, stavak 1. stavak 2. stavak 3.	NK ili do 3 godine od 3 mj. do 5 godina od 6 mj. do 5 godina	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina od 1 do 5 godina
83.	348.	Davanje mita, stavak 1.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
84.	360.	Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe, stavak 5.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	NK ili kazna zatvora do šest mjeseci

Već ovaj tablični prikaz pokazuje način kako je zakonodavac ostvarivao svoje htijenje pooštrenja kaznenih okvira koje bi primjenjivali sudovi. Kod čak 84 kaznena djela zakonodavac je intervenirao u minimalno propisanu kaznu tako da je podigao taj minimum. Tu izmjenu međutim, kako je već istaknuto, nužno treba dovesti u vezu s prije opisanim izmjenama općeg dijela Kaznenog zakona, i to prvenstveno s odredbama o ublažavanju. Pri tome posebno mislim na nemogućnost osude na novčanu kaznu, pa ni primjenom odredba o ublažavanju, ako ona nije više propisana u posebnom dijelu.

2.2. Povišenje samo maksimalne kazna za određena kaznena djela

Tih je kaznenih djela znatno manje, i to upravo s obzirom na dosadašnja iskustva da promjena u sferi maksimalnih kazni ne dovodi i do pooštrenja u stvarnim osudama, već je u pravilu riječ o apstraktnim pooštrenjima samo u normativnom dijelu. Promjene koje su sada izvršene ipak će imati svoj odraz i u praktičnoj primjeni s obzirom na promjene i u općem dijelu Kaznenog zakona, kako u dijelu odredaba o ublažavanju kazne tako i u dijelu odredaba o mogućnosti primjene uvjetne osude, o čemu je u tekstu članka već bilo govora.

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
1.	114.	Povreda prava na rad i drugih prava iz rada	NK ili do 1 godine	NK ili do 3 godine
2.	115.	Povreda prava na zdravstvenu i invalidsku zaštitu	NK ili do 1 godine	NK ili do 3 godine
3.	192.	Spolni odnošaj s djetetom, stavak 4.	najmanje 5 godina	najmanje 5 godina ili dugotrajni zatvor
4.	271.	Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti, stavak 2.	od 3 do 12 godina	najmanje 3 godine

2.3. Povišenje minimalne i maksimalne kazne za određena kaznena djela

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
1.	173.	Zlouporaba opojnih droga, stavak 2.	od 1 do 12 godina	najmanje 3 godine
2.	192.	Spolni odnošaj s djetetom, stavak 1. stavak 2. stavak 3.	od 1 do 8 godina najmanje 3 godine od 1 do 10 godina	od 3 do 12 godina najmanje 5 godina ili dugotrajni zatvor najmanje 3 godine
3.	195.	Podvođenje, stavak 1. stavak 4. stavak 5. stavak 6.	od 3 mj. do 3 godine od 1 do 8 godina od 3 mj. do 3 godine od 1 do 10 godina	od 1 do 5 godina najmanje 3 godine od 1 do 5 godina najmanje 5 godina

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
4.	197.	Upoznavanje djece s pornografijom, stavak 1.	NK ili do 1 godine	od 6 mj. do 3 godine
5.	215.a	Nasilničko ponašanje u obitelji	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 5 godina
6.	233.	Lihvarski ugovor, stavak 1. stavak 2.	NK ili do 1 godine NK ili do 1 godine	od 1 do 3 godine od 1 do 3 godine
7.	240.	Nesavjesno liječenje, stavak 1. stavak 2.	NK ili do 2 godine NK ili do 2 godine	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine
8.	241.	Samovoljno liječenje, stavak 1. stavak 2.	do 150 dnevnih dohodaka ili do 6 mj. NK ili do 1 godine	od 6 mj. do 3 godine od 6 mj. do 3 godine
9.	242.	Nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela, stavak 4.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 5 godina
10.	243.	Nepružanje medicinske pomoći	NK ili do 2 godine	od 6 mj. do 3 godine
11.	273.	Nepružanje pomoći osobi koja je teško tjelesno ozlijeđena u prometnoj nesreći, stavak 1. stavak 2.	NK ili do 1 godine NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina
12.	294.a	Primanje mita u gospodarskom poslovanju, stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 3 mj. do 3 godine	od 1 do 8 godina od 6 mj. do 5 godina
13.	304.	Sprječavanje dokazivanja, stavak 2.	NK ili do 1 godine	od 3 mj. do 3 godine
14.	322.	Širenje lažnih i uznemirujućih glasina, stavak 1.	do 150 dnevnih dohodaka ili do 6 mj.	NK ili do 1 godine
15.	336.	Sudjelovanje u grupi koja počinu kazneno djelo, stavak 1.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 5 godina
16.	347.	Primanje mita, stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 3 mj. do 3 godine	od 1 do 8 godina od 6 mj. do 5 godina

Kako se vidi iz ove tablice, kazne su povišene u minimumu i maksimumu posebno propisanom uz pojedina kaznena djela samo kod 25 kaznenih djela. To je daljnja potvrda da je volja zakonodavca bila promjena samo donjih kaznenih okvira kažnjavanja za pojedina kaznena djela, a promjene u gornjim okvirima zapriječene kazne iznimka su.

2.4. Ublažavanje dosad propisane kazne za kazneno djelo

Takvih kaznenih djela je najmanje, tj. svega ih je 4, i sva su pozicionirana u glavu protiv časti i ugleda. Izmjena kaznenih okvira kod tih kaznenih djela rezultat je intervencije Vlade Republike Hrvatske amandmanom na tekst koji se već nalazio pred zastupnicima u zakonodavnom tijelu. Ona je odraz htijenja onemogućivanja da predstavnici prvenstveno medija za takva kaznena djela budu osuđeni kaznom zatvora, pa makar i onom na koju je primijenjena uvjetna osuda. Tu izmjenu kaznenih okvira treba povezati i s izmjenom u općem dijelu Kaznenog zakona koji za ta kaznena djela uvodi prisilnu naplatu novčane kazne te onemogućuje supletorni zatvor¹⁶ određujući da će se kazna koja se ne može naplatiti ni prisilnim putem zamijeniti sankcijom rada za opće dobro na slobodi.

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
1.	199.	Uvreda, stavak 1. stavak 2.	novčana kazna do sto dnevni dohodaka ili kazna zatvora do tri mjeseca novčana kazna do sto pedeset dnevni dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	novčana kazna do sto dnevni dohodaka novčana kazna do sto pedeset dnevni dohodaka
2.	200.	Kleveta, stavak 1. stavak 2.	novčana kazna do sto pedeset dnevni dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine	novčana kazna do sto pedeset dnevni dohodaka novčana kazna
3.	201.	Iznošenje osobnih ili obiteljskih prilika, stavak 1. stavak 2.	novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine kazna zatvora od šest mjeseci do jedne godine	novčana kazna novčana kazna

¹⁶ Da li u potpunosti???

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	Kazna nakon izmjene
4.	202	Predbacivanje kaznenog djela, stavak 1. stavak 2.	novčana kazna do sto dnevni dohodaka ili kazna zatvora do tri mjeseca novčana kazna do sto pedeset dnevni dohodaka ili kazna zatvora do šest mjeseci	novčana kazna do sto dnevni dohodaka novčana kazna do sto pedeset dnevni dohodaka

UMJESTO ZAKLJUČKA

Izvršene izmjene u kaznenom zakonodavstvu čine jedinstvenu cjelinu, kako u odnosu na međunarodne obaveze Republike Hrvatske da svoje kazneno zakonodavstvo prilagodi međunarodno preuzetim obavezama, tako i u odnosu na ostvarenje htijenja izvršne i zakonodavne vlasti s obzirom na strogost ili ne strogost u izricanju konkretnih kaznenih sankcija te na bolje određivanje pojmova koji se žele sankcionirati kao kazneno djelo.

Dio kojim se i kod ove izmjene objektivno zakonodavac nije ozbiljnije pozabavio pitanje je opisa zakonskih normi koje se odnose na gospodarski kriminalitet. Osobno nalazim da je i nadalje zakonski opis normi gospodarskog kriminaliteta preživljen i više odgovara vremenu društvenog vlasništva negoli tržišnoj privredi u kapitalističkom gospodarskom okruženju. Točna je tvrdnja istaknuta u Prijedlogu zakona da bi ozbiljnija intervencija u zakonske opise pojedinih kaznenih djela mogla dovesti do prekida kontinuiteta i moguće prividne dekriminalizacije pojedinih kaznenih postupaka koji su sada u tijeku. Međutim tu kiselu jabuku zakonodavac će morati zagristi kad-tad i svako vremensko prolongiranje te izmjene osobno nalazim lošijim negoli bi bilo takvo usklađivanje normi gospodarskog kriminaliteta sa stvarnošću.

Stoga posljednje izmjene Kaznenog zakona mogu biti karakterizirane dominantno kao pooštrenje kaznenopravnih okvira za određena kaznena djela u skladu s htijenjem izvršne i zakonodavne vlasti, a samo pooštrenje provedeno je tako da sudska vlast sada neće biti u mogućnosti nastaviti "svojim kolosijekom" kažnjavanja, jer su promijenjeni okviri u sferi minimuma kazni uz pojedine izmjene u općem dijelu Kaznenog zakona.

Kakav će odraz takva izmjena kaznenih okvira imati na pitanja izvršenja kaznenih sankcija, ostaje daljnje otvoreno pitanje, s obzirom na realitet već sadašnje preopterećenosti zatvora u Republici Hrvatskoj s jedne strane te s druge strane na načelno protivljenje penologa kratkim vremenskim kaznama zatvora kao kontraproduktivnima. Hoće li ta izmjena oživjeti druge mogućnosti sankcioniranja nedopuštenih ponašanja sankcijama koje nisu kazna, ostaje tek otvoreno pitanje za budućnost.

Summary

MAIN CHARACTERISTICS OF THE VI AMENDMENT TO THE CRIMINAL CODE

In this article, the author presents the amendments to the Criminal Code introduced by the latest amendment of 2006, establishing their main characteristics both with respect to the General and the Special Part. It is concluded that the amendments are the result of the intention to make criminal repression stricter through the imposition of sanctions by the courts. The largest part of the paper is devoted to the amendments to the General Part of the Criminal Code, by which the legislator has restricted judicial authority in the process of individualising punishment to fit a particular offender. This has already been recognised as a serious problem by a segment of the judicial authority in terms of achieving the purpose of punishment in view of the imminent increase in the number of prison sentences, even for less serious criminal offences, that is, the necessity for shorter sentences. The author mentions that the legislator has not embarked on a more serious analysis of the description of criminal offences that constitute economic crime, which will certainly be necessary in future amendments to the Criminal Code.